

УДК 342.71/73+342.4 (477)

Медвідь А. Б.,

andrew.medvid.0107@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-9044-6505,

Researcher ID G-2979-2019,

д.ю.н., доц., професор кафедри теорії держави і права,

директор науково-практичного центру дослідження та захисту конституційних прав особи,

Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

Гавелко Ю. О.,

yuliyahavelko@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-0483-7775,

Researcher ID G-1036-2019,

старший викладач кафедри цивільного права та процесу,

Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

КОНВЕНЦІЙНА ТА КОНСТИТУЦІЙНА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ОБСЯГУ ІНФОРМАЦІЇ, ЯКА ПОВІДОМЛЯЄТЬСЯ ОСОБІ ПРО МОТИВИ ЇЇ АРЕШТУ ЧИ ЗАТРИМАННЯ

***Анотація.** У статті здійснюється компаративістське дослідження вимог щодо обсягу інформації, яка повідомляється особі про мотиви її арешту чи затримання, які встановлені у пункті 2 статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та у частині 4 статті 29 Конституції України. Зокрема, вивчається та порівнюється юридичний зміст наявних конвенційних та конституційних вимог щодо необхідного обсягу достатньої інформації, яка повинна бути повідомлена особі стосовно правових підстав та фактичних причин позбавлення її свободи у формі як кримінально-процесуального, так і адміністративно-процесуального арешту та затримання.*

У цьому контексті детально аналізуються вказані положення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, Конституції України, а також відповідні рішення Європейського суду з прав людини, окремі положення Кримінального процесуального кодексу України та Кодексу України про адміністративні правопорушення.

На підставі цього робиться висновок, що закріплення у приписі частини 4 статті 29 Конституції України зобов'язання повідомити затриманій чи заарештованій особі саме про мотиви її арешту чи затримання безпосередньо вказує на те, що це повідомлення не може обмежуватися лише повідомленням про законодавчі підстави (перелік статей законодавчих актів), згідно з якими здійснюється арешт чи затримання, але й обов'язково повинно містити основні фактичні обставини, що спонукають (обґрунтовують) такі дії, їх об'єктивні причини. А це за своїм юридичним змістом не тільки встановлює необхідні конституційні первинні гарантії захисту особою права на свободу та особисту недоторканність як у кримінально-процесуальному, так і у адміністративно-процесуальному аспектах, але й цілком відповідає правовим позиціям Європейського суду із прав людини щодо необхідного обсягу достатньої інформації, яка повинна бути повідомлена особі, відповідно до пункту 2 статті 5 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року.

Ключові слова: інформація, яка повідомляється особі про мотиви її арешту чи затримання, права затриманого (заарештованого), право на свободу та особисту недоторканність, Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, Конституція України.

Medvid A. B.,

andrew.medvid.0107@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-9044-6505,

Researcher ID G-2979-2019,

Doctor of Law, Associate Professor, Professor at the Department of Theory of State and Law,

Director of the Scientific and Practical Center for Research and Protection of Constitutional Rights of the Person,

Lviv University of Trade and Economics, Lviv

Havelko Yu. O.,

yuliyahavelko@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-0483-7775,

Researcher ID G-1036-2019,

Senior Lecturer at the Department of Civil Law and Procedure,

Lviv University of Trade and Economics, Lviv

CONVENTIONAL AND CONSTITUTIONAL REGULATION OF THE VOLUME OF INFORMATION NOTIFIED TO A PERSON ABOUT THE REASONS FOR HIS ARREST OR DETENTION

Abstract. *The article examines the requirements for the amount of information communicated to a person about the reasons for his arrest or detention, which are set out in paragraph 2 of Article 5 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms and in Part 4 of Article 29 of the Constitution of Ukraine. In particular, the legal content of the current convention and constitutional requirements regarding the required amount of sufficient information to be communicated to a person regarding the legal grounds and factual reasons for deprivation of liberty in the form of both criminal and administrative arrest and detention is studied and compared.*

In this context, the article analyzes in detail the provisions of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, the Constitution of Ukraine, as well as relevant decisions of the European Court of Human Rights, certain provisions of the Criminal Procedure Code of Ukraine and the Code of Administrative Offenses of Ukraine.

On this basis, it is concluded that the enshrinement in the provision of Part 4 of Article 29 of the Constitution of Ukraine obligation to inform the detained or arrested person about the reasons for his arrest or detention, directly indicates that this notice can not be limited to notification of legal grounds (list of articles of legislative acts) according to which arrest or detention is carried out, but also must contain the main factual circumstances that motivate (justify) such actions, their objective reasons. This, in its legal content, not only establishes the necessary constitutional primary guarantees for the protection of a person's right to liberty and security of person in both criminal and administrative procedural aspects, but also fully complies with the legal position of the European Court of Human Rights sufficient information to be communicated to the person in accordance with Article 5, paragraph 2, of the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms 1950.

Key words: information communicated to the person about the reasons for his arrest or detention, the rights of the detainee (arrested), the right to liberty and security of person, the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, the Constitution of Ukraine.

JEL Classification: K 10

DOI: <https://doi.org/10.36477/2616-7611-2021-09-06>

Постановка проблеми. Одним із найбільш важливих основоположних та невідчужуваних прав людини є право на свободу та особисту недоторканність, яке гарантоване як статтею 29 Конституції України [1], так і статтею 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року [2] (надалі – Конвенція). Водночас частина перша статті 9 Конституції України без будь-яких застережень наголошує: «Чинні міжнародні

договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України» [1]. Цей конституційний припис отримав свій розвиток і деталізацію у частині 1 статті 15 та статті 19 Закону України «Про міжнародні договори України», згідно з якими: «Чинні міжнародні договори України підлягають сумлінному дотриманню Україною відповідно до норм міжнародного

права... Якщо міжнародним договором України, який набрав чинності в установленому порядку, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені у відповідному акті законодавства України, то застосовуються правила міжнародного договору» [3]. Тому Конвенція [1], яка ратифікована Верховною Радою України ще у 1997 році [4], є частиною національного законодавства України та підлягає обов'язковому застосуванню на території нашої держави.

Відповідно до цього українська держава, виконуючи свій головний обов'язок – утвердження і забезпечення прав і свобод людини, повинна не тільки утримуватися від порушень та непропорційних обмежень права людини на свободу та особисту недоторканність, але й вживати належних заходів для забезпечення можливості його повної реалізації кожним, хто перебуває під її юрисдикцією. Для цього на конституційному рівні має бути закріплена така регламентація усіх елементів права людини на свободу, яка відповідатиме загальновизнаним міжнародним нормам і принципам, а також забезпечить оптимальні правові основи для ефективного захисту та реалізації зазначеного права людини.

Проте на даний час у вітчизняній правовій системі значущим викликом залишаються проблеми не лише конституційного гарантування, але й фактичного дотримання та належного забезпечення права людини на свободу та особисту недоторканність загалом, і зокрема щодо належної регламентації первинних гарантій захисту прав заарештованого (затриманого).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зауважимо, що проблематику захисту прав та свобод людини досліджувала значна частина науковців. До прикладу, у спеціальній літературі розгляд вказаного правового інституту, зокрема в контексті загальних проблем теорії держави і права та конституційного права, проводився у працях таких науковців, як: Беддарт Р., Бисага Ю.М., Буткевич В.Г., Ван Марсевен Й., Головатий С.П., Гудима Д.А., Де Аречага Е. Х., Дешко Л.М., Дженіс М., Джоргес К., Ковлер А.І., Козюбра М.І., Мішина Н.В., Пошва Б.М., Рабінович П.М., Речицький В.В., Скрипнюк О.В., Соловйов О.В., Степанова С.В., Фулей Т.І., Хаммарберг Т., Хармсен Р., Хервада Д., Шевчук С.В., Шишкін В.І., Юдківська Г.Ю. та інші.

Постановка завдання. Водночас проблема компаративістського дослідження положень Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року та Консти-

туції України щодо регламентації обсягу інформації, яка повідомляється особі про мотиви її арешту чи затримання, залишається недостатньо дослідженою. Саме тому вивчення вказаної проблематики і визначено метою цієї наукової статті.

Виклад основного матеріалу дослідження. Здійснюючи компаративістське дослідження відповідних змістових елементів конвенційної та конституційної регламентації права на свободу та особисту недоторканність, окремої уваги заслуговують приписи пункту 2 статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та частини четвертої статті 29 Конституції України, які кореспондуються за юридичним змістом. Однак, здійснюючи їх порівняльний аналіз, ми знаходимо як спільні риси, так і певні відмінності.

Зокрема, детально досліджуючи зміст кожного із зазначених приписів, пригадаємо, що пункт 2 статті 5 Конвенції наголошує: «Кожен, кого заарештовано, має бути негайно поінформований зрозумілою для нього мовою про підстави його арешту і про будь-яке обвинувачення, висунуте проти нього» [2]. Тоді як частина 4 статті 29 Конституції України (з врахуванням змін, внесених Законом № 1401-VIII від 02.06.2016 р. [5]) вказує, що «кожному заарештованому чи затриманому має бути невідкладно повідомлено про мотиви арешту чи затримання, роз'яснено його права та надано можливість з моменту затримання захищати себе особисто та користуватися правничою допомогою захисника» [1].

Оцінюючи ступінь важливості та порівнюючи сферу дії (застосування) наведених приписів, перш за все, слід зазначити таке. Європейський суд з прав людини (надалі ЄСПЛ), здійснюючи тлумачення юридичного змісту пункту 2 статті 5 Конвенції, неодноразово наголошував на його важливості та вказував (у тому числі і у справі «Нечипорук і Йонкало проти України» [6, п. 208]), що цей пункт «містить первинну гарантію того, що будь-якій заарештованій особі повинно бути повідомлено про причини позбавлення її свободи, що є невід'ємною частиною системи захисту, яка передбачена статтею 5», оскільки за таких умов, особа «може, якщо вважатиме за потрібне, звернутися до суду, щоб оскаржити законність свого ув'язнення відповідно до статті 5 § 4» (рішення у справі «Фокс, Кемпбелл і Хартлі проти Сполученого Королівства» [7, п. 50] та рішення у справі «Чонка проти Бельгії» [8, п. 50]).

При цьому у практиці ЄСПЛ надається автономне тлумачення термінів «арешт» та «будь-яке обвинувачення», які використовуються

у пункті 2 статті 5 Конвенції. Зокрема, відповідно до правової позиції ЄСПЛ «термін «арешт» включає в себе більше, ніж передбачені кримінальним правом заходи, а вираз «будь-яке обвинувачення» вказує не на умови застосовності, а на можливий випадок, який береться до уваги. Стаття 5 § 4 не робить жодних відмінностей між особами, позбавленими волі, на основі того, чи були вони затримані або взяті під варту. Таким чином, немає жодних підстав для виключення останнього зі сфери дії статті 5 § 2» (рішення у справі «Ван дер Леер проти Нідерландів [9, п. 27, 28]). У практиці ЄСПЛ є приклади застосування приписів пункту 2 статті 5 Конвенції у випадках утримання осіб під вартою з метою екстрадиції, надання їм медичної допомоги та повторного взяття під варту після періоду умовного звільнення [10, с. 21].

У свою чергу, слід звернути увагу, що припис частини 4 статті 29 Конституції України безпосередньо вказує, що його положення стосуються кожного «заарештованого чи затриманого». Таким чином, безсумнівним є те, що цей конституційний припис без будь-яких обмежень поширюється на усі випадки як кримінально-процесуального, так і адміністративно-процесуального арешту та затримання особи.

Тому, керуючись практикою ЄСПЛ та враховуючи безпосередній зміст конституційних положень, потрібно констатувати, що сфера дії (застосування) пункту 2 статті 5 Конвенції цілком співвідноситься зі сферою дії (застосування) частини 4 статті 29 Конституції України, і загалом досліджувані приписи покликані забезпечити первинну гарантію можливості реалізації особою права на свободу та особисту недоторканність.

Більше цього, порівнюючи особливості юридичного змісту аналізованих конвенційного та конституційного приписів, варто відзначити їх значну схожість. Так, кожен із них наголошує на такій ознаці, як «негайність» (Конвенція), або «невідкладність» (Конституція України) інформування (повідомлення) особи про «підстави арешту і про будь-яке обвинувачення, висунуте проти» неї (пункт 2 статті 5 Конвенції); чи про «мотиви арешту чи затримання» (частина 4 статті 29 Конституції України).

Із цього приводу Велика Палата ЄСПЛ зазначає: «Невідкладність надання інформації має оцінюватися в кожному конкретному випадку відповідно до його особливостей. Утім, це положення не покладає на службову особу, яка проводить затримання, обов'язку повідомляти про

всі причини такого затримання в момент арешту (рішення у справі «Мюррей проти Сполученого Королівства») [11, п. 72]). Водночас ЄСПЛ у своїх рішеннях окреслює певні часові рамки вказаної невідкладності інформування, наголошуючи, що «вимога «невідкладності» буде задоволена, якщо заарештованій особі буде роз'яснено причини її арешту протягом декількох годин [7, п. 42]. Саме із цих підстав Європейський суд встановив наявність порушення п. 2 ст. 5 Конвенції у справі «Новак проти України» [12], оскільки заявнику було пред'явлено постанову про затримання лише на четвертий день його тримання під вартою і не було жодних свідчень того, що до часу пред'явлення постанови його в будь-якій спосіб повідомляли про те, що затримання здійснене з метою депортації.

Разом із цим, визначаючи необхідний обсяг інформації про причини затримання, ЄСПЛ наголошує: «Достатність наданої інформації має оцінюватися в залежності від конкретних обставин кожної справи. Однак простого зазначення правових підстав арешту недостатньо для відповідності цілям статті 5 § 2» [7, п. 40, 41]. Зокрема, в рішенні у справі «Нечипорук і Йонкало проти України» ЄСПЛ вказує: «Кожна затримана особа має бути повідомлена простою, непрофесійною, зрозумілою для неї мовою про основні юридичні і фактичні підстави її затримання, щоб вона мала можливість, якщо вважатиме за потрібне, звернутися до суду з оскарженням законності затримання» [6, п. 208]. Керуючись наведеними твердженнями Європейський суд з прав людини, констатує порушення пункту 2 статті 5 Конвенції у вказаній справі, серед іншого, зауважує: «У протоколі про адміністративне затримання в якості підстави затримання заявника було зазначено лише посилання на законодавче положення і ніщо не свідчить про те, що більш повна інформація була надана заявникові усно» [6, п. 209]. Водночас у вже згадуваному рішенні у справі «Новак проти України» ЄСПЛ зазначає, що «стаття 5 § 2 не вимагає, щоб інформація містила повний список висунутих звинувачень проти заарештованого» [12].

Оцінюючи крізь призму наведених положень зміст припису частини 4 статті 29 Конституції України, зауважимо що, він містить зобов'язання невідкладного повідомлення особи про «мотиви» арешту чи затримання, та не застосовує терміну «підстави», як це вказано у пункті 2 статті 5 Конвенції. При цьому у спеціальному вітчизняному законодавстві, яке деталізує припис частини 4 статті 29 Осно-

ного Закону України, відсутня уніфікована позиція, і застосовується як один, так і інший термін.

Зокрема, в пункті 4 статті 208 Кримінального процесуального кодексу України [13] закріплено зобов'язання уповноваженої службової особи, що здійснила затримання особи, негайно повідомити затриманому «підстави» затримання та у вчиненні якого злочину він підозрюється, тоді як частина 1 статті 261 Кодексу України про адміністративні правопорушення [14] вказує, що у протоколі про адміністративне затримання, серед іншого, зазначаються «мотиви» затримання особи.

Досліджуючи юридичний зміст цих двох термінів, зазначимо, що під мотивом (від латинського «тоуео» – рухаю, штовхаю) у загальній психології розуміють «те, що спонукає діяльність людини, те, чому здійснюється така діяльність» [15, с. 96;], тоді як згідно з Академічним тлумачним словником української мови «мотив» це: «1. Підстава, привід для якої-небудь дії, вчинку; причина...» [16, с. 810]. Своєю чергою, «підстава» це: «2. перен. Те головне, на чому базується, ґрунтується що-небудь. Наукова підстава;...// Те, чим пояснюються, виправдовуються вчинки, поведінка і т. ін. кого-небудь» [17, с. 505].

Відтак убачається, що термін «мотив» за своїм юридичним змістом не лише охоплює юридичний зміст терміна «підстава», але й є більш широким поняттям, яке також включає обставини, що спонукають до певної дії, вчинку та її причини.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. У зв'язку із цим доходимо висновку, що закріплення у приписі частини 4 статті 29 Конституції України зобов'язання повідомити затриманій чи заарештованій особі саме про мотиви її арешту чи затримання безпосередньо вказує на те, що це повідомлення не може обмежуватися лише повідомленням про законодавчі підстави (перелік статей законодавчих актів), згідно з якими здійснюється арешт чи затримання, але й обов'язково повинно містити основні фактичні обставини, що спонукають (обґрунтовують) такі дії, їх об'єктивні причини.

А це за своїм юридичним змістом не тільки встановлює необхідні конституційні первинні гарантії захисту особою права на свободу та особисту недоторканність як у кримінально-процесуальному, так і у адміністративно-процесуальному аспектах, але й цілком відповідає правовим позиціям Європейського суду з прав людини щодо необхідного обсягу достатньої інформації, яка повинна бути повідомлена особі відповідно

до пункту 2 статті 5 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України. Прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. із змінами та доповненнями. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. Рада Європи; Конвенція, Міжнародний документ від 04.11.1950 р. *Офіційний вісник України* від 16.04.1998 р., № 13, № 32 від 23.08.2006. С. 270.

3. Про міжнародні договори України : Закон України від 29 червня 2004 № 1906-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 50, стаття 540.

4. Про ратифікацію Конвенції про захист прав і основних свобод людини 1950 року. Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції : Закон України від 17 липня 1997 року № 475/97-ВР. *Голос України*. 24 липня 1997 р.

5. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) : Закон України від 02.06.2016 р. № 1401-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 28. Ст. 7. Стаття 532.

6. Справа «Нечипорук і Йонкало проти України». Заява № 42310/04. Рішення від 21 квітня 2011 року. Європейський суд з прав людини. *Офіційний вісник України* від 21.11.2011 р., № 88, стор. 188, стаття 3225.

7. Case of Fox, Campbell and Hartley v. the United Kingdom. Application no. 12244/86; 12245/86; 12383/86. Judgment Strasbourg 30 August 1990. The European Court of Human Rights. URL : <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57721>.

8. Справа «Чонка проти Бельгії». Заява № 51564/99. Рішення від 15 січня 2002 року. Європейський суд з прав людини. URL : [file:///C:/Documents%20and%20Settings/User/D0%9C%D0%BE%D0%B8%20%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B/Downloads/CASE%20OF%20CONKA%20v.%20BELGIUM%20-%20\[Ukrainian%20Translation\].pdf](file:///C:/Documents%20and%20Settings/User/D0%9C%D0%BE%D0%B8%20%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B/Downloads/CASE%20OF%20CONKA%20v.%20BELGIUM%20-%20[Ukrainian%20Translation].pdf).

9. Case of Van der Leer v. the Netherlands. Application no. 11509/85. Judgment Strasbourg 21 February 1990. The European Court of Human Rights. URL : <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57620>.

10. Посібник зі статті 5. Право на свободу та особисту недоторканність. Рада Європи. Європейський суд з прав людини. 2016 р. URL : [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/7864c99c46598282c2257b4c0037c014/04041cb11a2e814ec2257f9900411906/\\$FILE/D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/7864c99c46598282c2257b4c0037c014/04041cb11a2e814ec2257f9900411906/$FILE/D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%)

D1%81%D1%82_5_%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE_%D0%BD%D0%B0_%D1%81%D0%B2%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D0%B4%D1%83.pdf.

11. Case of Murray v. the United Kingdom. Application no. 14310/88. Grand Chamber, Judgment of 28 October 1994. The European Court of Human Rights. URL : <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57895>.

12. Справа «Новак проти України». Заява № 60846/10. Рішення від 31 березня 2011 року. Європейський суд з прав людини. URL : <http://old.minjust.gov.ua/file/1551.docx>.

13. Кримінальний процесуальний кодекс України : Кодекс України, Закон від 13.04.2012 № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9-10. С. 475. Ст. 88.

14. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Кодекс України, Закон від 07.12.1984 № 8073-X. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984. № 51. Ст. 1122.

15. Психологічний словник / За ред. члена-кореспондента АПН СРСР В.І. Войтка. Київ : Вища школа, 1982. 216 с.

16. Словник української мови: в 11 томах. Академічний тлумачний словник (1970–1980). Том 4, 1973. URL : <http://sum.in.ua/s/motyv>.

17. Словник української мови: в 11 томах. Академічний тлумачний словник (1970–1980). Том 6, 1975. URL : <http://sum.in.ua/s/>.

REFERENCES:

1. Konstytutsiia Ukrainy. Pryiniata na V sesii Verkhovnoi Rady Ukrainy 28 chervnia 1996 r. iz zminamy ta dopovnenniamy. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1996. № 30. St.141

2. Konventsiiia pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod. Rada Yevropy; Konventsiiia, Mizhnarodnyi dokument vid 04.11.1950r. *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy vid 16.04.1998 r.*, № 13, № 32 vid 23.08.2006, stor. 270.

3. Pro mizhnarodni dohovory Ukrainy. Zakon Ukrainy vid 29 chervnia 2004 № 1906-IV. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2004. № 50, stattia 540.

4. Pro ratyfikatsiiu Konventsii pro zakhyst prav i osnovnykh svobod liudyny 1950 roku. Pershoho protokolu ta protokoliv № 2, 4, 7 ta 11 do Konventsii. Zakon Ukrainy vid 17 lypnia 1997 roku № 475/97-VR. *Holos Ukrainy*. 24 lypnia 1997r.

5. Pro vnesennia zmin do Konstytutsii Ukrainy (shchodo pravosuddia): Zakon Ukrainy vid 02.06.2016 r. № 1401-VIII. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2016. № 28. St. 7. stattia 532.

6. Sprava «Nechyporuk i Yonkalo proty Ukrainy». Zaiava № 42310/04. Rishennia vid 21 kvitnia 2011 roku. Yevropeyskyi sud z prav liudyny. *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy vid 21.11.2011 r.*, № 88, stor. 188, stattia 3225.

7. Case of Fox, Campbell and Hartley v. the United Kingdom. Application no. 12244/86; 12245/86; 12383/86. Judgment Strasbourg 30 August 1990. The European Court of Human Rights. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57721>

8. Sprava «ChonkaprotyBelhii». Zaiava № 51564/99. Rishennia vid 15 sichnia 2002 roku. Yevropeyskyi sud z prav liudyny. URL: [file:///C:/Documents%20and%20Settings/User/%D0%9C%D0%BE%D0%B8%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B/Downloads/CASE%20OF%20CONKA%20v.%20BELGIUM%20-%20\[Ukrainian%20Translation\].pdf](file:///C:/Documents%20and%20Settings/User/%D0%9C%D0%BE%D0%B8%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B/Downloads/CASE%20OF%20CONKA%20v.%20BELGIUM%20-%20[Ukrainian%20Translation].pdf)

9. Case of Van der Leer v. the Netherlands. Application no. 11509/85. Judgment Strasbourg 21 February 1990. The European Court of Human Rights. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57620>

10. Posibnyk zi statti 5. Pravo na svobodu ta osobystu nedotorkannist. Rada Yevropy. Yevropeyskyi sud z prav liudyny. 2016 r. URL: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/7864c99c-46598282c2257b4c0037c014/04041cb11a2e814ec2257f9900411906/\\$FILE/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D1%81%D1%82_5_%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE_%D0%BD%D0%B0_%D1%81%D0%B2%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D0%B4%D1%83.pdf](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/7864c99c-46598282c2257b4c0037c014/04041cb11a2e814ec2257f9900411906/$FILE/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D1%81%D1%82_5_%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE_%D0%BD%D0%B0_%D1%81%D0%B2%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D0%B4%D1%83.pdf)

11. Case of Murray v. the United Kingdom. Application no. 14310/88. Grand Chamber, Judgment of 28 October 1994. The European Court of Human Rights. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57895>.

12. Sprava «Novak proty Ukrainy». Zaiava № 60846/10. Rishennia vid 31 bereznia 2011 roku. Yevropeyskyi sud z prav liudyny. URL: <http://old.minjust.gov.ua/file/1551.docx>.

13. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: Kodeks Ukrainy, Zakon vid 13.04.2012 № 4651-VI // *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2013. № 9–10. Stor. 475. Stattia 88.

14. Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushehennia: Kodeks Ukrainy, Zakon vid 07.12.1984 № 8073-X // *Vidomosti Verkhovnoi Rady URSR*. 1984. № 51. Stattia 1122

15. Psykholohichnyi slovnyk / Za red. chlena-korrespondenta APN SRSR V. I. Voitka. K.: Vyshcha shkola, 1982. 216 s.

16. Slovnyk ukrainskoi movy: v 11 tomakh. Akademichnyi tлумachnyi slovnyk (1970–1980). Том 4, 1973. URL: <http://sum.in.ua/s/motyv>.

17. Slovnyk ukrainskoi movy: v 11 tomakh. Akademichnyi tлумachnyi slovnyk (1970–1980) – Том 6, 1975. URL: <http://sum.in.ua/s/>.

Стаття надійшла до редакції 01.06.2021